

Sygn. akt II Ca 365/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

PrzewodniczącySSO Jadwiga Kwapiszewska/spr/

SędziowieSSO Wojciech Damaszkowski, SSO Maria Lechowska

ProtokolantSylwia Bańbor - Mężyk

po rozpoznaniu w dniu 13 czerwca 2013 r. w Jeleniej Górze

na rozprawie

sprawy z powództwa B. C.

przeciwko M. M.

o zachówek

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Lubaniu

z dnia 19 marca 2013 r., sygn. akt I C 252/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. II o tyle, że zasądza od pozwanej na rzecz powódki dalszą kwotę 4.062,50 zł (słownie: cztery tysiące sześćdziesiąt dwa złote 50/100) z ustawowymi odsetkami od dnia 02.05.2012 r. do dnia 18.03.2013 r. płatną do dnia 31.03.2015 r. z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki oraz zasądza odsetki ustawowe od kwoty 8.125 zł (słownie: osiem tysięcy sto dwadzieścia pięć złotych) za okres od 02.05.2012 r. do dnia 18.03.2013 r.;

II. dalej idącą apelację oddala;

III. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 506 zł tytułem kosztów procesu w instancji odwoławczej.

Sygn. akt II Ca 365/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 19 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w Lubaniu w punkcie I zasądził od pozwanej M. M. na rzecz powódki B. C. kwotę 8.125 zł przy czym zasądzoną kwotę rozłożył na 2 raty: pierwsza rata 4.125 zł – płatna w terminie do dnia 31 marca do dnia 31 marca 2014 r., druga rata 4.000 zł – płatna w terminie do dnia 31 marca 2015 r. z ustawowymi odsetkami liczonymi od daty wymagalności każdej z rat do dnia zapłaty, a w punkcie II oddalił dalej idące powództwo. Nadto w punkcie III nie obciążył pozwanej kosztami procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł na podstawie następujących ustaleń faktycznych.

W dniu 13 października 2011 r. zmarła J. C., pozostawiając po sobie spadkobierców ustawowych, dzieci: H. B., B. C. oraz R. C.. Zgodnie z wolą spadkodawczyni spadek po niej nabyła pozwana w całości.

Masę spadkową stanowi udział wynoszący 5/8 w prawie własności nieruchomości zabudowanej, położonej w B., powiat (...). Wartość nieruchomości strony zgodnie określili na kwotę 78.000 zł.

Pozwana nie pracuje. Posiada na utrzymaniu dwoje małoletnich dzieci. Otrzymuje na nie alimenty w kwocie 800 zł. Jest zarejestrowana jako bezrobotna, poszukująca pracy.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy wskazał na podstawie art. 981 § 2 k.c., że uprawniony, który nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci zapisu, ma roszczenie o zapłatę sumy pieniędzy potrzebnej do pokrycia zachowku, albo jego uzupełnienia. Zważył Sąd, że powódka swoje żądanie określiła w oparciu o art. 991 § 1 k.c. domagając się jako spadkobierca ustawowy 1/2 części udziału spadkowego. Wartość nieruchomości wchodzącej w skład spadku strony określili na kwotę 78.000 zł. W związku z tym 5/8 części stanowiących masę spadkową to kwota 48.750 zł. Zważył Sąd, iż udział pozwanej wynosił 1/3 części z uwagi na troje spadkobierców ustawowych, o wartości 8.125 zł i w tej części powództwo uwzględnił, oddalając dalej idące żądanie. Zasądzone świadczenie Sąd na zasadzie art. 320 k.p.c. rozłożył na dwie raty, mając na uwadze, że pozwana nie posiada majątku, jest osobą bezrobotną, samotnie wychowuje dwoje małoletnich dzieci. Rozłożenie świadczenia na raty ma ten skutek, że powódce nie przysługują odsetki od ustalonych świadczeń za okres od wydania wyroku do daty płatności poszczególnych rat (vide uchwała SN z dnia 22 września 1970 r., OSNC 1971/4/61). Uwzględniając sytuację majątkową pozwanej Sąd na podstawie art. 102 nie obciążył pozwanej kosztami procesu na rzecz powódki.

Powyższe orzeczenie w części, tj. w punkcie II i III apelacją zaskarżyła powódka, zarzucając:

1. naruszenie art. 931 § 2 k.c. poprzez błędne uznanie, że udział spadkowy powódki wynosi 1/3 części z uwagi na troje spadkobierców – podczas gdy udział spadkowy powódki wynosi 1/2 części, gdyż syn spadkodawczyni R. C. zmarł bezdzietnie przed dniem 13 października 2011 r., tj. datą śmierci spadkodawczyni;
2. naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że sytuacja majątkowa pozwanej uzasadnia nieobciążanie jej kosztami procesu – podczas gdy sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej nie może stanowić wyłącznej podstawy do nieobciążania jej kosztami procesu.

Wskazując na powyższe, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 12.187,50 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 maja 2012 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu w tym, kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Istotnie, trafny był zarzut naruszenia przepisu art. 931 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, że w przypadku dziedziczenia ustawowego udział spadkowy powódki wynosiłby 1/3.

Zgodnie z w/w przepisem jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego dzieciom w częściach równych, przy czym przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych następnych. Skoro więc brat powódki a syn spadkodawczyni R. C. zmarł bezdzietnie przed dniem 13 października 2011 r., tj. datą śmierci spadkodawczyni (vide odpis skrócony aktu zgonu w aktach Ns 548/11 Sądu Rejonowego w Lubaniu), udział jaki by mu przypadł, przypada pozostałym następny spadkodawczyni, tj. powódce i jej siostrze H. B.. Gdyby więc każda z nich została powołana do spadku na podstawie ustawy otrzymałaby udziały po 1/2 części spadku .

Uwzględniając zatem, że masę spadkową podlegającą dziedziczeniu stanowił udział wynoszący 5/8 części w nieruchomości o wartości 48.750 zł powódce należała się 1/2 wartości udziału spadkowego, który by jej przypadł przy

dziedziczeniu ustawowym. Zasądzeniu na rzecz powódki tytułem zachowku podlegała więc łącznie kwota 12.187,50 zł, której płatność na zasadzie art. 320 k.p.c. rozłożono na raty.

Rozkładając z mocy art. 320 k.p.c. zasądzone świadczenia pieniężne na raty, Sąd nie mógł - na podstawie tego przepisu - odmówić przyznania wierzycielowi żądanych odsetek za okres do dnia wydania wyroku zasądzonego świadczenie, przy czym rozłożenie zasądzonych świadczeń na raty miało ten skutek, że wierzycielowi nie przysługiwały odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat (tak SN w uchwale składu 7 sędziów z dnia 22 września 1970 r., sygn. akt III PZP 11/70, OSNC 1971/4/61 – zasada prawna).

W związku z powyższym Sąd Okręgowy na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie II o tyle, że zasądził na rzecz powódki dalszą kwotę 4.062,50 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 maja 2012 r. do dnia 18 marca 2013 r., płatną do dnia 31 marca 2015 r. z ustawowymi odsetkami w razie zwłoki oraz zasądził odsetki ustawowe od kwoty 8.125 zł za okres od 2 maja 2012 r. do dnia 18 marca 2013 r.

Z kolei dalej idąca apelacja podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Nie zasługiwał bowiem na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Ocena sądu, czy zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, o którym mowa w art. 102 k.p.c., ma charakter dyskrejonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem Sądu oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy. W związku z tym może być podważona przez Sąd wyższej instancji tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa.

Taka zaś sytuacja nie miała miejsca, jeżeli uwzględnić trudną sytuację osobistą i majątkową pozwanej oraz mając na uwadze jej zachowanie w toku procesu, w którym ostatecznie przystała na wartość nieruchomości zaproponowaną przez powódkę, czym przyspieszyła jego zakończenie. Nadto nie uczyniła zadość roszczeniu powódki tylko przez wzgląd na brak środków finansowych.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z art. 108 § 1 kpc obciążając nimi pozwaną na rzecz powódki w całości.